

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจได้ถดถอยลงนับแต่ปี 2540 เป็นต้นมา ดังนั้นการตัดสินใจในการลงทุนย่อมต้องอาศัยความรอบคอบ และความรัดกุมเป็นอย่างมาก การประกอบธุรกิจเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญยิ่งต่อเศรษฐกิจของประเทศ หากธุรกิจดำเนินไปด้วยความสำเร็จย่อมเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ ในมุมกลับกันหากธุรกิจดำเนินไปโดยประสบความล้มเหลวแล้วย่อมเกิดผลกระทบที่สำคัญยิ่งต่อเศรษฐกิจของประเทศไม่ว่าทางตรงและทางอ้อม อาทิเช่น อัตราการว่างงานก็จะเพิ่มสูงขึ้น อัตราเงินเฟ้อก็จะถีบตัวสูงขึ้น รวมทั้งปัญหาการหมุนเวียนของเงินตราลดลง จนเกิดปัญหาสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจของประเทศอันเกิดจากการที่กิจการได้ปิดตัวลง

ดังนั้นการเลือกรูปแบบขององค์กรทางธุรกิจที่เหมาะสมต่อขนาดและวัตถุประสงค์ของการลงทุนจึงควรให้ความสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันนี้องค์กรทางธุรกิจนั้นมีด้วยกันหลายรูปแบบ โดยวิธีการจัดตั้งขึ้นในรูปแบบของบริษัทนั้นเป็นวิธีที่ได้รับการยอมรับจัดตั้งขึ้นมากที่สุด

ในการจัดตั้งเป็นบริษัทนั้น ตามกฎหมายจะต้องมีผู้เริ่มก่อการอย่างน้อย 7 คน โดยที่ผู้เริ่มก่อการทั้ง 7 คนจะต้องมีวัตถุประสงค์ร่วมกันจัดตั้งบริษัทขึ้นเพื่อประกอบธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งที่ตนพึงประสงค์ หลังจากได้จดทะเบียนบริษัทร่วมกันแล้ว ผู้เริ่มก่อการจะชักชวนให้ผู้สนใจเข้าซื้อถือหุ้น สิ่งหนึ่งที่บรรดาผู้เข้าซื้อถือหุ้นซึ่งเมื่อบริษัทได้จัดตั้งขึ้นแล้วบุคคลเหล่านี้จะกลายเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทจะต้องมีความไว้วางใจในบรรดาผู้ถือหุ้นด้วยกัน เพราะผู้ถือหุ้นทั้งหลายย่อมมีสิทธิรับรู้ข่าวสารหรือความเคลื่อนไหวในบริษัท รวมทั้งความลับต่าง ๆ ของบริษัท

ในการจัดตั้งบริษัทนั้น ผู้ถือหุ้นทั้งหลายจะต้องร่วมกันจัดการประชุมซึ่งเรียกว่าการประชุมตั้งบริษัท เพื่อลงมติในเรื่อง ๆ ต่างเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของบริษัท อาทิเช่น การแต่งตั้งกรรมการของบริษัท การให้สัตยาบันในเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้เริ่มก่อการได้ทำการไปในช่วงระยะเวลาก่อนบริษัทได้รับการจัดตั้งขึ้น นอกจากนั้นแล้ว การลงมติในเรื่องข้อบังคับ ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญ ผู้ถือหุ้นทั้งหลายจะต้องให้ความเห็นชอบลงมติยอมรับในข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบริษัทซึ่งกำหนดไว้ในข้อบังคับของบริษัทด้วย เพราะเมื่อบริษัทได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้ว ข้อบังคับของบริษัทย่อมต้องนำไปจดทะเบียนกับกรมทะเบียนการค้าเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชนต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม ข้อบังคับของบริษัทนั้นไม่อาจกำหนดข้อตกลงของผู้ถือหุ้นได้ทุกประการเนื่องจากข้อบังคับจะกำหนดไว้เพียงเฉพาะวิธีการจัดการ การบริหารบริษัท และสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือหุ้นและกรรมการของบริษัทเท่านั้น ดังนั้น สัญญาผู้ถือหุ้นจึงถูกนำมาใช้เพื่อรองรับความต้องการของผู้ถือหุ้นที่ต้องการให้คำมั่นและทำความตกลงในเรื่องต่าง ๆ ในระหว่างผู้ถือหุ้นด้วยกันไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ตามให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการลงทุน นอกจากนี้ผู้ถือหุ้นทั้งหลายยังต้องการป้องกันผลประโยชน์ และสัดส่วนการถือหุ้นของตนไม่ให้มี

การเปลี่ยนแปลงหรือตกแก่กลุ่มบุคคลอื่น โดยที่ตนไม่มีโอกาสรับรู้มาก่อน ผู้ถือหุ้นทั้งหลายจึงยอมเข้าร่วมจัดทำสัญญาผู้ถือหุ้นเพื่อที่จะตกลงกำหนดสิทธิในความเป็นเจ้าของและการจัดการในบริษัท นอกเหนือหรือเพิ่มเติมจากบทบัญญัติของข้อบังคับบริษัท ในปัจจุบันนี้สัญญาผู้ถือหุ้นดังกล่าวกำลังได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการธุรกิจ แต่อย่างไรก็ตามความชัดเจน ความแน่นอนในเนื้อหาของสัญญาผู้ถือหุ้นนั้นยังไม่ชัดเจน

นอกจากนั้นรูปแบบของสัญญาผู้ถือหุ้นเป็นสัญญาที่ไม่มีรูปแบบเฉพาะตามเอกเทศสัญญา ที่กำหนดไว้ในบรรพ 3 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นการบังคับตามสัญญาผู้ถือหุ้นจึงต้องนำเอาหลักทั่วไปของสัญญามาบังคับใช้เท่าที่ไม่ขัดต่อหลักกฎหมาย

อย่างไรก็ตามการรูปแบบขององค์กรธุรกิจนั้นมีทั้งบริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด และบริษัทจดทะเบียน ซึ่งทั้งสามรูปแบบนั้นมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องแตกต่างกัน ดังนั้นในการจัดทำสัญญาผู้ถือหุ้นในแต่ละแบบนั้นย่อมมีกฎหมายควบคุมที่แตกต่างกันไป

ในการบังคับใช้สัญญาผู้ถือหุ้นที่ได้จัดทำขึ้นไม่ว่าภายในองค์กรธุรกิจแบบใดก็ตาม ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติอยู่หลายประการ อาทิเช่น กรณีข้อกำหนดซึ่งตกลงกันในสัญญาผู้ถือหุ้นกับบทบัญญัติในข้อบังคับของบริษัทนั้นได้กำหนดไว้แตกต่างกัน ดังนั้นการนำมาใช้จึงเกิดความสับสนและแน่นอน เนื่องจากบริษัทจะยึดถือปฏิบัติตามบทบัญญัติที่กำหนดในข้อบังคับของบริษัท แต่ในขณะเดียวกันผู้ถือหุ้นที่ได้ตกลงร่วมกันในสัญญาผู้ถือหุ้นต่างต้องผูกพันตามข้อตกลงต่างที่ได้กำหนดและตกลงไว้ในสัญญาผู้ถือหุ้น เพราะสัญญาผู้ถือหุ้นนั้นก่อให้เกิดบุคคลสิทธิซึ่งคู่สัญญาแต่ละฝ่ายจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่ตนได้ตกลงไว้ตราบเท่าที่ข้อตกลงนั้นไม่ขัดต่อกฎหมายหรือเป็นการพ้นวิสัย ดังนั้นหากผู้ถือหุ้นได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดในสัญญาผู้ถือหุ้น แต่ผลที่ได้จากการปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น ก่อให้เกิดผลเสียต่อบริษัท ซึ่งมีผลกระทบต่อผู้ถือหุ้นบริษัท และบุคคลภายนอกนั้น ในกรณีเช่นนี้แล้วควรมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร ซึ่งภายใต้องค์กรธุรกิจแต่ละแบบก็ย่อมมีผลใช้บังคับได้แตกต่างกันไปตามกฎหมายต่างๆ ที่บัญญัติไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจึงเห็นว่าควรจะทำการศึกษาและวิจัยถึงขอบเขตและลักษณะเนื้อหาและมาตรฐานในการกำหนดรูปแบบของสัญญาผู้ถือหุ้น ว่าควรเป็นเช่นไร รวมถึงศึกษาถึงมาตรการบังคับและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการบังคับใช้สัญญาผู้ถือหุ้นดังกล่าวด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แนวคิด ในการจัดทำสัญญาผู้ถือหุ้น
2. เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์การนำไปใช้และการบังคับใช้สัญญาผู้ถือหุ้นที่ได้จัดทำขึ้นในระหว่างผู้ถือหุ้นภายใต้บริษัทจำกัด บริษัทมหาชน บริษัทจดทะเบียน

3. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบ และปัญหาอันเกิดจากการบังคับตามสัญญาผู้ถือหุ้นอันมีผลต่อบริษัท และผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัด บริษัทมหาชน และบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
4. เพื่อศึกษาถึงขอบเขตและเนื้อหาสำคัญในสัญญาผู้ถือหุ้นว่าควรมีขอบเขตและลักษณะอย่างไรเพียงใด
5. เพื่อหาข้อเสนอแนะและแนวทางในการป้องกันและแก้ไขในปัญหาที่เกิดขึ้นจากการศึกษาและวิจัยในหัวข้อวิทยานิพนธ์นี้ และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1. ศึกษาถึงทฤษฎีและหลักกฎหมายพื้นฐานทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับสัญญาเนื่องจากว่า สัญญาผู้ถือหุ้นเป็นสัญญาประเภทหนึ่งที่ไม่มียุทธศาสตร์เฉพาะเหมือนดังเอกสารสัญญาที่บัญญัติไว้ในบรรพ 3 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
2. ศึกษาถึงหลักและแนวทางในการจัดทำสัญญาผู้ถือหุ้น โดยเฉพาะการศึกษาถึงข้อสัญญามาตรฐานที่ควรกำหนดไว้ในสัญญาผู้ถือหุ้น นอกจากนั้นยังศึกษาแนวคิดและที่มาของการทำสัญญาผู้ถือหุ้นเพื่อให้เข้าใจถึงเจตนารมณ์ในการจัดทำสัญญาดังกล่าว
3. ศึกษาถึงขอบเขตของกฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัด บริษัทมหาชน และบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ควบคุม และครอบคลุมถึงการจัดทำสัญญาผู้ถือหุ้นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายบริษัทนั้น ๆ ซึ่งในการจัดทำสัญญาผู้ถือหุ้นนั้น ผู้ถือหุ้นทั้งหลายของบริษัทย่อมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการทำสัญญา ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายบริษัท ดังนั้น การทำสัญญาผู้ถือหุ้นดังกล่าวนี้ ย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อบริษัท เพราะฉะนั้น การศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์นี้ จึงศึกษาถึงหลักการพื้นฐานบางประการเกี่ยวกับกฎหมายบริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เพื่อให้ทราบถึงที่มาและแนวคิดต่าง ๆ
4. การศึกษาถึงสัญญาผู้ถือหุ้นนั้น โดยปกติสัญญาดังกล่าวนั้นมักจัดทำเป็นภาษาอังกฤษ มีบ้างที่จัดทำเป็นภาษาไทย ดังนั้นคำศัพท์บางคำเป็นคำศัพท์เฉพาะซึ่งเป็นคำที่ใช้โดยทั่วไปในสัญญาที่จัดทำเป็นภาษาอังกฤษ ดังนั้นจึงยากต่อการแปลเป็นภาษาไทย เนื่องจากการแปลความดังกล่าวนี้บางครั้งอาจไม่ได้รับความตามที่เขียนไว้เป็นภาษาอังกฤษ จึงเขียนเป็นภาษาอังกฤษเอาไว้

4. สมมติฐาน

ศึกษาเกี่ยวกับขอบเขต สาระสำคัญ ผล และการบังคับใช้ของสัญญาผู้ถือหุ้นตลอดจนการเสนอแนะ เพื่อวางแนวทางในกรณีต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นในส่วนที่เกี่ยวกับบริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนเพื่อให้เข้าใจถึงขอบเขต สาระสำคัญ ผล และการบังคับใช้ของสัญญาผู้ถือหุ้นและประโยชน์ของสัญญาผู้ถือหุ้นเพื่อนำไปใช้พัฒนาธุรกิจในการร่วมทุน ตลอดจนการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการศึกษาโดยทั่วไปเป็นการวิจัยเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ข้อมูลจากตำรา ตำบทยกกฎหมาย หลักทฤษฎี คำพิพากษาของศาลของไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบทความ วารสาร เอกสารการสัมมนา และข่าวทางธุรกิจที่เกี่ยวกับบริษัท ผู้ถือหุ้น และสัญญาผู้ถือหุ้น นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมุ่งหวังที่จะสอบถามพูดคุย สัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงแนวคิด ขอบเขต และวิธีการปฏิบัติของสัญญาผู้ถือหุ้น
2. ได้ทราบถึงหลักเกณฑ์และแนวคิดทางกฎหมายของสัญญาผู้ถือหุ้นทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. ได้ทราบถึงความสำคัญของปัญหา ผลกระทบและการบังคับตามสัญญาผู้ถือหุ้น โดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย รวมถึงได้ทราบถึงแง่มุมทางกฎหมายสำหรับปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. ได้ทราบถึงความเหมาะสมในการปรับใช้กฎหมายที่มีอยู่ ตลอดจนแนวทางในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการบังคับตามสัญญาผู้ถือหุ้น
5. ได้ทราบแนวทางอันนำมาสู่การไม่เกิดปัญหาข้อพิพาท และเกิดความไม่แน่นอนและเกิดความขัดแย้งในการส่งเสริมพัฒนาธุรกิจในประเทศและการร่วมลงทุนในต่างประเทศ
6. ผลที่ได้รับจากข้อ 1 - 5 ข้างต้นจะทำให้หลักเกณฑ์ของกฎหมายในเรื่องนี้ชัดเจนและแน่นอน และเป็นประโยชน์อย่างสูงสุดต่อวงการธุรกิจและระบบเศรษฐกิจของประเทศ